

HBI-840

Seat No. _____

B. A. (Sem. - IV) Examination

April / May - 2015

Sanskrit : Paper - CE-403

(१) पंचतंत्रे (मित्रभेदम्)

(२) व्याकरणम्

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- १ (अ) नीचेना गद्य पंडोभांथी गमे ते वे नो अनुवाए करो. ८
- (१) तत् श्रुत्वा कम्बुग्रीव आह - "भोः सांप्रतं नास्ति अस्माकं जीवितव्यम् जलाभावात् । तथापि उपाय चिन्त्यताम् इति । उक्तं च - त्याज्यं न धैर्यं विधुरेऽपि काले धैर्यात् कदाचित् स्थितिः आप्नुयात् सः । यथा समुद्रेऽपि च पोतभङ्गे सायांत्रिको वांछति तर्तुमेव ॥
- (२) अथ तस्य तं निश्चयं ज्ञात्वा अनागतविधाता प्रत्युत्पन्नमतिः च निष्क्रान्तौ सह परिजनेन । अथ प्रभाते तैः मत्स्यजीविभिः जालैः तत्- जलाशयं आलोऽय यद्भविष्येण सह तत्सरो नीर्मत्स्यतां नीतम् । अतोऽहं ब्रवीमि - "अनागत विधाता च इति । तत् श्रुत्वा टिड्ढिभ-आह- भद्रे । किं मां यद् भविष्य सदृशं - संभावयसि ?
- (३) तत् श्रुत्वा ते त्रयोऽपि वने सन्ध्याकालं यावद् भ्रान्ताः परं न किञ्चित् सत्त्वं आसादितम् । अथ चतुरकः चिन्तयामास यदि शंकुकर्णे । अयं व्यापाद्यते, ततः सर्वेषां कतिचित् दिनानि तृप्तिः भवति, परं नैनं स्वामी मित्रत्वात् आश्रयः संमाश्रितत्वाच्च विनाशयिष्यति । अथवा बुद्धि- प्रभावेण स्वामिनं प्रतिबोध्य तथा करिष्ये यथा-व्यापादयिष्यति ।

(બ) નીચેનામાંથી ગમે તે બે સંદર્ભ આપી સમજાવો. ૫

(૧) યતસ્તે શંકુસદૃશો કર્ણો તતઃ શંકુકર્ણો નામ ભવિષ્યસિ

(૨) એતત્ શ્રુત્વા તાં વાનરઃ સકોપમાહઅધમે ! કસ્માન્ ત્વં
મૌનવ્રતા ભવસિ ?

(૩) ધોઃ દુરાત્મન્ ! નૈવં વદ, ધર્મબુદ્ધિઃ ખલુ અહમ્ । ન એતત
ચોરકર્મ કરોમિ ।

(૪) ચટકા પ્રાહ - અસ્ત્યેતત । પરં દુષ્ટગાજેન મદાન્ મમ
સન્તાન ક્ષયઃ કૃતઃ ।

૨ પંચતંત્ર (મિત્રભેદ) ની વાર્તાઓને લક્ષમાં લઈને કથાકારની શૈલી વિશે નોંધ લખો. ૧૪

અથવા

૨ પ્રાણી કથાઓનો ઉદ્દગમ અને વિકાસ દર્શાવી ભારતીય કથા સાહિત્યના અમૂલ્ય વૈભવ વિશે ચર્ચા કરો.

૩ પંચતંત્રનો વિસ્તૃત પરિચય આપી તેના કર્તા અને સ્થળ-સમય વિશે નોંધ લખો. ૧૪

અથવા

૩ પંચતંત્રના મિત્રલાભની વાર્તાઓને ધ્યાનમાં લઈને તેમાંથી મળતો બોધ દર્શાવો.

૪ ગમે તે બે વિશે દોઢસો શબ્દોમાં ટૂંકનોંધ લખો. ૧૪

(૧) ધર્મબુદ્ધિ-પાપબુદ્ધયાઃ કથા (ધર્મ બુદ્ધિ અને પાપ બુદ્ધિની કથા)

(૨) મૂર્ખ વાનર અને સુધરીની વાર્તા

(૩) પંચતંત્ર (મિત્રભેદ) શીર્ષક સમજાવો.

(૪) મત્સ્યત્રયકથા

પ નીચેનામાંથી ગમે તે સાત પ્રશ્નોના જવાબ એક-બે વાક્યોમાં લખો. ૧૪

(૧) પંચતંત્રકારનું નામ દર્શાવો.

(૨) ચકલો અને હાથીની વાર્તાનો બોધ લખો.

(૩) પંચતંત્ર જેવો પશુ કથાઓનો બીજો કયો ગ્રંથ સંસ્કૃતમાં મળી આવે છે ?

(૪) નાશ પામેલા, મૃત્યુ પામેલા અને વીતિ ગયેલાનો શોક કોણ કરતા નથી ?

(૫) સર્પને શું પીવડાવવાથી વિષવર્ધન થાય છે ?

(૬) મૂર્ખને ઉપદેશ આપવાથી શું થાય છે ?

(૭) ક્ષ ધાતુનું આજ્ઞાર્થ પરસ્મૈપદ ત્રી.પુ.એ.વ. કયું રૂપ છે ?

(૮) દા ધાતુનું ત્રી.પુ.બ.વ. કયું રૂપ બને છે ?

(૯) ચિ અને દા ધાતુનું આજ્ઞાર્થ (આત્મનેપદ) પ.પુ.એ.વ.નું રૂપ કયું છે ?

(૧૦) અસ્ ધાતુ અને ક્ષ ધાતુનું વિદ્યર્થ (પરસ્મૈપદ) બી.પુ.એ.વ. નું રૂપ કયું છે ?

(૧૧) દદામિ અને ચિનોતિ રૂપો ઓળખાવો.

(૧૨) સ્યાત્ અને બ્રૂવન્તુ રૂપો ઓળખાવો.